

Zvezni detekti so se resno lotili lova nad nacističkimi agenti in špijoni. Ameriška vlada jih ni v njihovem delovanju nič ovirala do letošnjega poletja. Pa tudi sedaj je le vse polno fašistov, ki rujejo, ne da bi jim kdo stopil na prste. Roosevelt sam je priznal, da so vse svojih bogastev skorod nedotakljivi. Na gornji sliki je nacistički agent Stanley Bartholomew, ki je pričal, da je "simpatičar". Aretiran je bil v Chicagu in policijski so ga moralni skorod nesti z obravnavo.

Sovjetska Rusija prebila drugo poletje vojne

HITLERJEV SEN ZA SKONČANJE BORBE
NA VZHODU V TEM LETU SE NE URESNIČI.
— ARMADA ZED. DRŽAV IN ANGLIJE STRAH
TRETJEGA RAJHA. — "DRUGA FRONTA" NA
ZAPADU JE LE ŠE VPRAŠANJE ČASA

Vsi upi Hitlerja in druge nacističke vrhovne komande, da naj letos s Sovjetsko Rusijo za zmerom opravijo, so šli po vodi. Jesen je tu, zima se bliža, in sovjetska armada se še bori s silo, kakršne v tolikih oblikah izvežbanosti ni bilo še nikdar v zgodovini.

Armada, ki je bila že lani "za vselej uničena"

Ze lansko poletje je Hitler po radiu, in v "parlamentu" svečano ugotovil, da je boljševoščka armada za zmerom zlomljena, da se potepajo od nje po bojiščih le še ostanki, in da se nikdar več ne obnovi. Nemci — namreč nemški narod, ki bi ga mnogi sedaj radi nekako prikazali kot da je Hitlerjev ujetnik — se je silno radoval. Bile so ovacije, demonstracije, in pa predstave, vse prijene pod gesлом, da je Rusija zlomljena, slovenska nevarnost odpravljena, židovstvo da je izgubilo svojo poslednjo trdnjavo v Evropi in pa da je barbarsku, ki je pretilo Evropi iz Rusije, zadan usodni udarec.

"...in pričela je zima..."

Veliko ljudi je lansko jesen verjelo, da je Rusija kot velenje konec, da je njen armada res zdrobljena, in je le še vprašanje, ali bo Hitler pozval Stalin na sklenitev miru v Brest Litovsk, kjer sta ga sklenila v prejšnji vojni z nemškim kajzermom Lenin in Trocki, ali pa ga bo diktiral kar pri Stalinovi mizi v Kremlju.

Bilo bi čudno, če bi se Sovjetska Unija, po dvajsetih letih pripravljanja na obrambo, res zrušila kakor hiša iz kart, kot je upal Hitler.

Njegovo pričakovanje, da se to zgodi, se ni uresničilo. In njegova preročevanja, da je boljševoščka armada zdrobljena

za vselej, so bila vredna toliko kot preročevanja cigank, ki vabijo k sebi naivneče, da jim napovedujejo za mal ali velik denar — kolikor pač morejo izvabiti od njih — srečo.

Nemška armada lansko jesen ni zlomila sovjetske oborožene sile, dasi se je upravičeno ponosa z ogromnimi zmagami, z osovoštvoj Ukrajine, balkanskih dežel in sploh da je prišla do Leningrada in Moskve. A nastala je zima predno je Hitler mogel zmagati in postalo ga je strah, kaj bo čez zimo! Vendar pa je bil overjen, da je njegova oborožena mehanična sila jačja kakor sovjetska, in da bo prenesla tudi mraz na ruskih stepah, kar se je res dogodilo. Vesti, da njegova arma-

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Angleško delavstvo zahteva socializiranje industrije in rudnikov

Na kongresu angleških strokovnih organizacij, ki imajo šest milijonov članov, je bilo sklenjeno zahtevati od angleške vlade in parlamenta podprtosti vso vojno industrijo.

Kaj takega ne bi bilo mogoče pričakovati — sedaj še ne — ne od konvencije AFL in ne od C. I. O.

Vendar pa je položaj v tej deželi enak kakor na Angleškem. Kapitalisti uravnava svoje obrete vse s stoličko dobička. Zato so ga zavozili s kavčkom, bodisi na Angleškem kot tukaj, zlagali so Japonsko z vojnim materialom do zadnjega, ker se jim je "izplačalo", pa tudi sedaj, ko smo v vojni, govore le o svojem "riziku", o "izgubah", ki jih čakajo po vojni, protestirajo zoper davke na profite in sploh se trudijo v potu svojega obraza, da se jim bi bogastva večala kolikor največ mogoče.

V prejšnji vojni so se milijonarji množili na Angleškem in tukaj kakor "gobe po dežju". V Angliji je po zaslugu delavske stranke tak nevaren pojavi sedaj do malega onemogočen, je pa še vsa možnost za nastajanje bogastev brez dela v Zed. državah.

Izkazalo se je — na Angleškem in tukaj, da privatna bogastva niso v stanju producirati v interesu dežele niti v izjemnih, namreč v vojnih razmerah. Zato je klic angleškega delavstva, "podržavite industrijo!" na mestu in bil bi prav tako potreben in logičen tudi v Zed. državah.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Post-Gazete v Pittsburghu je zvišal naročino s 3 na 4c za izvod. Tudi mnogo drugih dnevnikov je zvišalo naročino, čeprav večinoma niso nazadovali v dohodkih na oglasih. Za vzrok zvišanja omenjajo višje plače in pa višje cene papirja ter drugih tiskarskih pripomočkov.

Ameriški letalci, ki napadajo nemške industrialne kraje v Porenju in pa industrialna obrežna mesta v okupirani Franciji, so napravili Hitlerju že veliko škode. Vendar pa so nemške priprave proti takim napadom tako izborne, da zbijajo z njimi mnogo angleških letal na tla. — Ruski letalci so spet smuli teden udarili na Budimpešto in na nemške vojne objekte v balkanskih deželah.

Angleška vlada poroča, da je v ujetništvu nad 77,000 angleških vojakov, 3,500 mornarjev in 3,135 mož letalstva, nevstevši one, ki so bili vjeti v zahodnem Pacifiku, v Hongkongu, Singapuru, Malaji in Burmi. Največ angleških ujetnikov

je v Nemčiji, namreč blizu 60 tisoč.

Radio Berlin je dne 6. septembra poročal, da so osišene čete pobile v bitkah od junija pa skozi avgust 4,735 jugoslovenskih gerilcev, nad 12,000 pa je bilo ujetih. Poročevalce je dodal, da so kraji bivše Jugoslavije "domalega počiščeni in zato jih komunističnih tolpi".

Finski časopis Urur Sangasta je na naslov nemške vlade prispebil članek, v katerem dokazuje, da se po švedski razliva nevaren val komunizma. Svetuje nacijem, naj bodo na straži in ako potreben, naj nastopijo drastično, predno pogoltno Švedsko "počast komunizmu". V Stockholmu takih svaril niso veseli, ker vedo, da jim nacija nevarnost stalno preti. In vedo tudi, da će kdaj nemška armada udari na Švedsko, bo storila pod pretezo, da jo je pričela "oteti komunistične nevarnosti".

Zed. države imajo sedaj na

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Kitajska izgubila v sedanji vojni nad šest milijonov mož

Kitajska, ki je v vojni z Japonsko sedaj šesto leto, je izgubila ubitih in ranjenih že šest milijonov mož, ali več kot katerakoli druga v vojno zapletena dežela.

Japonska jih je v napadu na Kitajsko izgubila samo 2,500,000 v vseh petih letih. Kitajske izgube so toliko večje valed pomanjkanju mehanične opreme za armado, pa so po nji japonski bojni stroji lahko toliko bolj uspešno kosili in želi.

Kitajska je ob enem izgubila tudi vse svoje obreže, ker ni imela ne bojne mornarice, ne moderne obrežne obrambe. Krvido za to imajo predvsem tako zvane zapadne velesile, všeči Zed. države, ki so si skozi desetletja vzajemno prizadevale, da bi Kitajsko ne postala militaristična velesila. Tako pa se je ojačala tež politički Japonska. Sedaj je uverjena, da je evropski in ameriški imperializem v Aziji doigral in ga mora naslediti "japonski novi red".

Zed. države kajpada tega ne morejo dovoliti, če hočejo še ostati velesila na Pacifiku. Tato tudi pomagajo Kitajski kolikor zmorce, in še več pa bodo zmogli, ko bodo pripravljene na ofenzivo. Sedaj so z Japonci večinoma le v obrambnem sprijemu.

Zanimivo je primerjati kitajsko izgubo z ruskimi in nemškimi. V številu ubitih in ranjenih, ter ugrabljenih teritorijev, je Kitajska na prvem mestu, Rusija na drugem, Anglija na tretem in Zed. države na četrtem. Izmed držav osišča je izgubila teritorij edinole Italija ("cesarstvo" Etiopijo), vse druge, posebno pa Nemčija, so si ga pridobile.

Število delavcev v ameriški vojni industriji

Iz vladnih krogov poročajo, da znaša število delavcev, ki so direktno vpisani v vojni industriji, 17,500,000, in da bo naraslo do konca prihodnjega leta že na 20,000,000. Milijone delavcev pa je kajpada uposlenih v ameriške vojne napore neposredno.

Prireditve za ruski vojni relif

V sredo 30. sept. se prične v Chicagu prireditve v pomoč Rusiji, ki jo je aranžiral poseben odbor čikaškega odsaka ruske pomočne akcije (Russian War Relief, Inc.). Vršila se bo v hotelu Sherman.

Vstopnina je 55c za odražene in 28c za otroke.

Kadar želite kaj oglasiti, spomnite se "Proletarca".

Vojna je ljudska zadeva in le ono jo bo plačalo

Nad pet milijonov mož, močne že veliko več, šteje ameriška armada sedaj, in se naglo veča ne le v moštvu, nego tudi v opremi.

Vojna nas bo stala okrog 350 milijard dolarjev, ako se bo končala po naših, to je, po načrtih ameriške vlade, in za toliko se bomo morali zadolžiti, kar pomeni tri tisoč dolarjev na vsako osebo v tej deželi.

To je ogromno breme, toda ne toliko, da bi ga, finančno ne zmagli. Kajti veliko težje je ono breme, ki je naloženo armadi na kopnem, bojni mornarici, letalstvu, in pa delavstvu in farmarjem.

Vsi ti delajo, in delo je vse. Vprašanje, ki preveva ameriško politično javnost sedaj je le to, ali naj imajo pretežni del bremena, ali pa kar vse breme,

samo oni, ki delajo, ali pa naj se ga naloži nekaj tudi tistim, ki sicer ne delajo dosti, ali pa celo prav nič, toda posedujejo bogastva.

Zdi se, da je zvezni kongres kar čezdaje bolj navdušen obremeniti le delavne slike, na vsak način pa čimbolj ubraniti pred davki one, ki ne delajo, a posudejo bogastva.

Cas je, da se narod, ki bo plačevalo vojno ne samo sedaj, ne le prihodnja leta, nego še generacije pozneje, predvsem in poskrbi, da bo zmagal loti svoje ustavne naloge ko hi

tro mogoče — in če ne, pa bo predsednik sam primoran vzeti na svoja ramena naloge, ki pridejo po ustavni zastopnikom ameriškega ljudstva.

Smo v vojni in gre se onim zato, da v nji obogate, in tisti imajo v zbornicah največ vpliva. Lastajo tudi pretežni del časopisa in druga propagandna sredstva. Ljudstvo pa, ki bo moralno vojno plačati materialno in z življenji, v taki zbornici nima veljavne kot bi jo lahko imelo, če bi znalo pravilno voliti in se zanimalo za politiko toliko ko se interesira na primer za "sport".

Cas je, da se narod, ki bo plačevalo vojno ne samo sedaj, ne le prihodnja leta, nego še generacije pozneje, predvsem in poskrbi, da bo zmagal loti svoje ustavne naloge ko hi

Kongres ameriških Slovencev bo dne 6. decembra t. l.

Angela Zaitz

V soboto 12. septembra se je včasih v Chicagu sestanek odbora slovenske sekcije JPO, in pa članov ožrega odbora za politično akcijo, ki je bil izvoljen dne 7. junija v Clevelandu. Namreč povabljeni so bili na to sejo, toda izmed clevelandskih članov ni nikje prišel, nego le dva vnašana njegova odbornika: Ivan Molek, ki je na sestanku v Clevelandu zastopal Prosveslo, in pa Etbin Kristan, zastopnik JSZ.

Izmed članov JPO so se seje zadnjo soboto udeležili Vincenc Cainkar, SNPJ; Joseph Zalar, KSKJ; Anton Krapenc od Ameriške bratske zveze. Tačko pa se je ojačala tež politički Japonska. Sedaj je uverjena, da je evropski in ameriški imperializem v Aziji doigral in ga mora naslediti "japonski novi red".

Zed. države kajpada tega ne morejo dovoliti, če hočejo še ostati velesila na Pacifiku. Tato tudi pomagajo Kitajski kolikor zmorce, in še več pa bodo zmogli, ko bodo pripravljene na ofenzivo. Sedaj so z Japonci večinoma le v obrambnem sprijemu.

Dr. James Mally, predsednik odbora za politično akcijo, je brzovabil iz Clevelandu, da se seje ne utegne udeležiti, obljubil pa je sodelovati z JPO, ko bo nadaljeval s politično akcijo. Svojo odsotnost je uvrstil tudi J. Gornik iz Clevelandu, ki je zastopnik Slovenske dobrodelne zveze. Anton Terbovec, urednik Nove dobe in Louis Adamič. On je sporočil, da ni mogel priti, ker ga muči "hay fever". Oprostil se tudi James Debevec, urednik "Ameriške Domovine", in

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Kdo vzdržuje dnevni tisk in magazine, ter v kakšne namene?

Ameriški velebiznis, ki nima sedaj vsled vojnih razmer skoraj oglašati, bo letos potrošil več milijonov za oglašanje kot kdaj prej. Vzrok je njegova povezanost s časopisom. V oglaših, ki stanejo statisočake na dan, pripovedujejo, kako se korporacije trudijo v vojnih prizadevanjih, in na koncu oglaša pa je ime firme, ki ga placa.

Na ta način kapitalistični krogi pomagajo svojemu časopisu tudi v vojni. Rajše kot da bi korporacije tisti denar vestele v dobitek, ga zapišejo med izdatke. Tako jim ni treba plačati toliko davka, in pa svoj tisk vzdržujejo "za deževne dneve", ki pričajo po vojni.

Spošto se druge podpore, ki jih prejema profitarni tisk. Skandal Francije je bil, da je njeno časopis v Parizu bilo skoro vse podkupljeno in prejemalo "podporo" iz tajnih skladov raznih držav vseskozi do 3. septembra 1939, ko je francoska vlada zaen z angleško napovedala vojno osišču. Nemčija in Italija sta "revni", a v zlici temu sta imeli statisočake za podkupovanje časopisov v Parizu in tudi drugod po svetu. Posledice so znane.

Ameriški tisk ni izjemna. Čimvečji so dnevni in magazini, bolj jim ponujajo podkupnine. Pa še celo majhnim, na primer takim, kot je magazin "The Living Age", kateremu je japonska vlada plačevala po dvakrat petsto dolarjev za "en prijateljski članek" vsak mesec.

Omenjena revija je bila seveda ustanovljena. A koliko je še takih, ki prejemajo podkupnine, večinoma od korporacij, da jih branijo in pa da blatijo delavstvo?

Tudi delavski listi, med njimi Proletarec, so odvisni od izrednih podpor. Proletarci pomagajo prispevki v tiskovni sklad. Ne dopustite, da bi pojenjali!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka
popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Month \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Spori, ki postavljajo Jugoslovane v zelo slabo luč

Razdelitev jugoslovenskih upornikov med četnike, partizane in osvobodilno fronto je povzročila v svetovni javnosti velik vprašaj, kaj pravzaprav je Jugoslavija. Ali je to dežela, ki niti v smrtni preizkušnji ne pozna enotnosti?

Tedne in tedne je časopisje v Zed. državah, v Angliji, pa tudi v Švici, na Švedskem, v Južni Ameriki itd. poročalo o brezprimernem junaštvu četnikov pod vodstvom generala Draže Mihajlovića, ki prizadevajo okupacijskim silam velike izgube.

A kar naenkrat je začel komunistični tisk tu in drugod, kjerkoli je dovoljen, razglasiti, da Mihajlović ni nikakršen upornik ali borec proti osišču, nego v resnicu njegov pomočnik.

Poročali smo že, da so uporniške čete v Jugoslaviji res razdeljene. Ene so brez poveljništva, druge so pod takozvanom vrhovno komando osvobodilne fronte in "partizanov", tretje pa pod poveljstvom generala Mihajlovića.

Radio "Svobodna Jugoslavija" v Moskvi je proti Mihajloviću in klice Jugoslovane na upor ne samo proti kvizilngom Paveliču, Nediću in Rupniku, nego tudi proti "služabniku osišča" Mihajloviću.

Komunistični listi v Ameriki trdijo, da samo tista poročila iz Jugoslavije in o Jugoslaviji, ki prihajajo z radio postaje v Moskvi, so resnična. Če je to res, potem so tista, ki prihajajo iz Londona, zavajalna.

Vse, kar prihaja po radiu iz Moskve, je odobreno od sovjetske vlade. In vse, kar širi angleški radio, je najprvo presojeno v cenzorskem biroju angleške vlade. Torej se te spletke vrše v vednostjo in odobritvijo vodilnih zaveznih vlad.

Čemu spor med uporniki, ki imajo skupnega sovražnika? Komu naj koristi boj proti Mihajloviću z radio postaje "Svobodna Jugoslavija"?

In če je Mihajlović res to kar o njemu z omenjene postaje trdijo da je, kako to, da se sovjetska in jugoslovanska vlada ne sporazumi, namesto da je ena zanj in druga proti?

Ta boj med brati ni edini, ki postavlja Jugoslovane v ne samo dokaj čudno, nego tudi v zelo slabo luč.

V Zed. državah dívja ostra zakulisna borba med Hrvati in Srbi, dalje med Hrvati samimi, ki tožarijo drug druga, pa tudi iz slovenskih krogov čujejo merodajne zvezne oblasti večnomu le pritožbe in obtožbe — ne proti osišču, nego enega proti drugemu.

Dne 18. septembra bodo baje nekateri jugoslovenski prvaki v Washingtonu zaslišani, da povedo, kaj je narobe med njimi in čemu jim je laglje gojiti špetire namesto sloge.

Fašisti so lahko takih prepirov veseli. Pa tudi bojev med uporniki. Nedvomno jih Hitlerjeva propaganda neti kolikor največ more. Če bi bil narod pameten, bi mu ne nasadal, nego se zedinil za program, za kakršnega bi se bilo vredno boriti skupno v skupno korist.

Walter Citrine kritiziran

Predstavnik angleških strokovnih unij Walter Citrine je bil pred nekaj meseci v Zed. državah v nalogi, da aranžira sestanek zastopnikov ameriškega, angleškega in ruskega delavstva, na katerem bi se pomenili kako bi lahko še bolj pomagali zaveznim vladam v vojnih prizadevanjih, in pa za program, ki bi bil delavstvu temelj na mirovni konferenci in ob enem načrt za bodočo ureditev sveta.

Walter Citrine je v tej svoji misiji uspel le toliko, da je za ta sestanek pridobil eksekutivo ameriške delavske federacije (AFL), toda le s predstavniki angleških unij, pod pogojem, da zastopnikov delavskih unij iz Sovjetske Rusije ne bo zraven, in pa da se tudi unij CIO ne vabi.

Citrine je končno v odboru AFL izposloval saj toliko, da zastopniki sovjetskih unij lahko pridejo v Washington, toda ne na skupno posvetovanje. Sklepe in priporočila zastopnika AFL bi jim sporočil Citrine, pa bi oni potem med seboj lahko sklenili, ali jih odobravajo, in če ne, pa tudi dobro.

Ta delavski zbor bi se imel vršiti koncem tega meseca, pa ga menda ne bo. Angleški delavski tisk, pa tudi buržavno časopisje, je v začetku septembra kot da je dogovorjeno, dvignilo proti Citrinu toliko kritike, da se je odbor kongresa angleških delavskih unij premislil in zaključil, da se naj sestanek v Washingtonu odloži.

Citrine je grajan prvič ker je pristal v pogoj AFL, da se naj ruskih delavskih unij ne smatra za enakovredne in naj vsled tega zborujejo zase kot nekakšni izločenci, in dalje, ker je Citrine na ljubo ekskutivi AFL ignoriral CIO in niti Philipa Murrayja ni obiskal.

A to ni še vse. Pozabil je tudi stopiti v stik s predstavniki

Nemci so v svoji ofenzivi na Stalingrad izgubili tisoče mož in žrtvovali ogromno opreme. Gornje je prizor, ki je sovjetski vojak presenetil nemško posadko ob reki Don in jo ujet. Odložila je orožje in se mu podala brez boja.

Optimistične ugotovitve in upi za rešitev Slovenije

Ali bo prihodnja mirovna konferenca slovenskemu narodu pravičnejša kakor je bila zadnjá? — Italijani v prizadevanjih, da zmagojo tudi če bo njihova dežela poražena

Med primorskimi Slovenci v Argentini, ki so se naselili tja vecinoma po prejšnji svetovni vojni, se veliko deluje za zavezniško stvar, vzlič temu, da jim argentinska vlada vsedje svoje "neutralnosti" povzroča težave.

Iz njihovih razprav pa je razvidno, da vsi vidijo nevarnost ponovitve takega miru in krivice razdelitve dežel, kot se dogodilo v prejšnji vojni. Vendar pa so optimistični. Znamajo se za pravičnost na Ameriko in Anglijo.

To dokazuje tudi sledeči članek, polem optimizma, ki ga ponatiskujemo iz "Slovenskega lista" v Buenos Airesu:

Mirovna konferenca v Parizu leta 1919-29 je priznala slovenskemu narodu pravico, da se združi s slovensko državo na jugovzhodu Evrope, ker je obnahnal neoskrunjene svoje narodne težnje, kljub temu, da je stoljetja ječal v suženjstvu dveh držav, ki sta že od pamtevki z brutalno silo na eni strani z opozlico zahrbitnostjo in sladkim prilizovanjem na drugi strani, poskušali včasih skupno, največkrat pa ločeno iztrebiti in uničiti njegovo narodno bit. Državniki prve mirovne konference so se zavedali četrtine, da so bili Slovenci častna predstraga Jugoslovanov in da so vsi kot en mož dvignili svoj glas za neodvisnost in svobodo vseh Jugoslovanov.

V zemljepisno-prometnem oziru smo na križišču vseh glavnih svetovnih cest, čez našo zemljo se prelivajo Čehi in Poljaki, Ruši in Nemci. Madžari so imeli pot na Jadran preko našega ozemlja in Francoski so svojo domovino vezali z vzhodom preko naše domovine. Angleži, Italijani in Amerikanci vstopajo na Balkan po naši zemlji in Balkan imajo dostop v Srednjo Evropo po naših cestah in železnicah.

Kljub temu je doletela na prvi svetovni mirovni konferenci slovenski narod katastrofalna usoda. Odgovorni državniki so pohabili naš narod, ki se je vrnil kot pravokotni četverokot med Nemce na severu in Lahe na zahodu. Po odločitvi mirovne konference sta se nam obe stranici tega pravokotnika, severna in zahodna, vdrlj in utisnili. Izgubili smo tretjino svoje dragocene zemlje in dobrošen del jedra našega naroda.

Kako se je to moglo zgoditi na tisti mirovni konferenci, ki je imela nalogi, kakor je to označil sam Clemenceau, da da narodom svobodo, na konferenci, ki naj stvari nov svet, ki naj popravi krivice tlačiteljev in ki je postavila v smislu Wilsonovih načel nov državotvorni princip "NARODNOST" ter je

bratovščin ameriških železničarjev. Citrine, ki je nedvomno prisel sem z najboljšimi nameni, je vsled teh svojih zmot zapzel svojo nalogi, pa se sestanek predstavnikov delavstva zaveznikov dežel ne bo vršil, dasi bi bil nujno potreben.

Drug nauk tega incidenta je, da bi bilo napačno metati vso krivdo za polom na Citrina. Njegova misija bi bila lahka stvar, če bi bilo ameriško unijsko gibanje solidarno namesto razdrženo, in če bi bilo vodstvo AFL toliko liberalno, da bi unije delavstva v Sovjetski Uniji smatrajo za "bona fide" delavske organizacije.

Kapitalisti, kadar se gre za njihne mednarodne interese, nikoli ne delajo takih zmot, kot sta jo napravila v tem slučaju Willian Green in Walter Citrine delavskemu gibanju v škodo.

Nemcem naj se da kot odškodnina za tirolsko ozemlje, ki so ga pobasali Lahi, slovenski Kotrotan!

Drugi vzrok je bil v tem, da so stali med zmagovalci Lahi, ki so dedni sovražniki našega naroda. Ta okolnost je bila za nas naravnost usodna zaradi podpisov zaveznikov na zločinskem, izsiljevalnem Londonskem paktu.

Tretji vzrok naše katastrofe pa je bil ta, da na mirovni konferenci ni bila zastopana nobena slovenska velesila. Četrta se je umaknila brez boja in peta je bila deloma zdrobljena. V štirinajstih dneh je zmagovala rdeča armada izvojevala šest bojev. Z razbijitem prvi šest oddelek se je prva armada umaknila za uspešno obrambo — namreč, manjkalo ji je oblačil, živeža, in posebno še orožja. Kljub temu so se postavili v bran. Taktika je bila to pot zoper podobna prvi — to je umik, ter nato bliskovit napad na posamezne črte. Na ta način je bila zdrobljena druga — in nato po vrsti šesta in sedma kuomingtangška armada. Četrta se je umaknila brez boja in peta je bila deloma zdrobljena. V štirinajstih dneh je zmagovala rdeča armada izvojevala šest bojev. Z razbijitem prvi šest oddelek se je prva armada umaknila za uspešno obrambo — namreč, manjkalo ji je oblačil, živeža, in posebno še orožja. Kljub temu so se postavili v bran. Taktika je bila to pot zoper podobna prvi — to je umik, ter nato bliskovit napad na posamezne črte. Na ta način je bila zdrobljena druga — in nato po vrsti šesta in sedma kuomingtangška armada. Četrta se je umaknila brez boja in peta je bila deloma zdrobljena. V štirinajstih dneh je zmagovala rdeča armada izvojevala šest bojev. Z razbijitem prvi šest oddelek se je prva armada umaknila za uspešno obrambo — namreč, manjkalo ji je oblačil, živeža, in posebno še orožja. Kljub temu so se postavili v bran. Taktika je bila to pot zoper podobna prvi — to je umik, ter nato bliskovit napad na posamezne črte. Na ta način je bila zdrobljena druga — in nato po vrsti šesta in sedma kuomingtangška armada. Četrta se je umaknila brez boja in peta je bila deloma zdrobljena. V štirinajstih dneh je zmagovala rdeča armada izvojevala šest bojev. Z razbijitem prvi šest oddelek se je prva armada umaknila za uspešno obrambo — namreč, manjkalo ji je oblačil, živeža, in posebno še orožja. Kljub temu so se postavili v bran. Taktika je bila to pot zoper podobna prvi — to je umik, ter nato bliskovit napad na posamezne črte. Na ta način je bila zdrobljena druga — in nato po vrsti šesta in sedma kuomingtangška armada. Četrta se je umaknila brez boja in peta je bila deloma zdrobljena. V štirinajstih dneh je zmagovala rdeča armada izvojevala šest bojev. Z razbijitem prvi šest oddelek se je prva armada umaknila za uspešno obrambo — namreč, manjkalo ji je oblačil, živeža, in posebno še orožja. Kljub temu so se postavili v bran. Taktika je bila to pot zoper podobna prvi — to je umik, ter nato bliskovit napad na posamezne črte. Na ta način je bila zdrobljena druga — in nato po vrsti šesta in sedma kuomingtangška armada. Četrta se je umaknila brez boja in peta je bila deloma zdrobljena. V štirinajstih dneh je zmagovala rdeča armada izvojevala šest bojev. Z razbijitem prvi šest oddelek se je prva armada umaknila za uspešno obrambo — namreč, manjkalo ji je oblačil, živeža, in posebno še orožja. Kljub temu so se postavili v bran. Taktika je bila to pot zoper podobna prvi — to je umik, ter nato bliskovit napad na posamezne črte. Na ta način je bila zdrobljena druga — in nato po vrsti šesta in sedma kuomingtangška armada. Četrta se je umaknila brez boja in peta je bila deloma zdrobljena. V štirinajstih dneh je zmagovala rdeča armada izvojevala šest bojev. Z razbijitem prvi šest oddelek se je prva armada umaknila za uspešno obrambo — namreč, manjkalo ji je oblačil, živeža, in posebno še orožja. Kljub temu so se postavili v bran. Taktika je bila to pot zoper podobna prvi — to je umik, ter nato bliskovit napad na posamezne črte. Na ta način je bila zdrobljena druga — in nato po vrsti šesta in sedma kuomingtangška armada. Četrta se je umaknila brez boja in peta je bila deloma zdrobljena. V štirinajstih dneh je zmagovala rdeča armada izvojevala šest bojev. Z razbijitem prvi šest oddelek se je prva armada umaknila za uspešno obrambo — namreč, manjkalo ji je oblačil, živeža, in posebno še orožja. Kljub temu so se postavili v bran. Taktika je bila to pot zoper podobna prvi — to je umik, ter nato bliskovit napad na posamezne črte. Na ta način je bila zdrobljena druga — in nato po vrsti šesta in sedma kuomingtangška armada. Četrta se je umaknila brez boja in peta je bila deloma zdrobljena. V štirinajstih dneh je zmagovala rdeča armada izvojevala šest bojev. Z razbijitem prvi šest oddelek se je prva armada umaknila za uspešno obrambo — namreč, manjkalo ji je oblačil, živeža, in posebno še orožja. Kljub temu so se postavili v bran. Taktika je bila to pot zoper podobna prvi — to je umik, ter nato bliskovit napad na posamezne črte. Na ta način je bila zdrobljena druga — in nato po vrsti šesta in sedma kuomingtangška armada. Četrta se je umaknila brez boja in peta je bila deloma zdrobljena. V štirinajstih dneh je zmagovala rdeča armada izvojevala šest bojev. Z razbijitem prvi šest oddelek se je prva armada umaknila za uspešno obrambo — namreč, manjkalo ji je oblačil, živeža, in posebno še orožja. Kljub temu so se postavili v bran. Taktika je bila to pot zoper podobna prvi — to je umik, ter nato bliskovit napad na posamezne črte. Na ta način je bila zdrobljena druga — in nato po vrsti šesta in sedma kuomingtangška armada. Četrta se je umaknila brez boja in peta je bila deloma zdrobljena. V štirinajstih dneh je zmagovala rdeča armada izvojevala šest bojev. Z razbijitem prvi šest oddelek se je prva armada umaknila za uspešno obrambo — namreč, manjkalo ji je oblačil, živeža, in posebno še orožja. Kljub temu so se postavili v bran. Taktika je bila to pot zoper podobna prvi — to je umik, ter nato bliskovit napad na posamezne črte. Na ta način je bila zdrobljena druga — in nato po vrsti šesta in sedma kuomingtangška armada. Četrta se je umaknila brez boja in peta je bila deloma zdrobljena. V štirinajstih dneh je zmagovala rdeča armada izvojevala šest bojev. Z razbijitem prvi šest oddelek se je prva armada umaknila za uspešno obrambo — namreč, manjkalo ji je oblačil, živeža, in posebno še orožja. Kljub temu so se postavili v bran. Taktika je bila to pot zoper podobna prvi — to je umik, ter nato bliskovit napad na posamezne črte. Na ta način je bila zdrobljena druga — in nato po vrsti šesta in sedma kuomingtangška armada. Četrta se je umaknila brez boja in peta je bila deloma zdrobljena. V štirinajstih dneh je zmagovala rdeča armada izvojevala šest bojev. Z razbijitem prvi šest oddelek

POVESTNI DEL

DAME A. P. ČEHOV. — Prevel I. T.

Fedor Petrovič, direktor naših šol n-ske gubernije, ki se je imel za pravčnega in velikodusnega človeka, je sprejel neko v svoji pisarni učitelja Vremenskega.

"Ne, gospod Vremenski," je rekel, "odprt iz službe je neizben. S takim glasom, kakršnega imate vi, ni mogoče ostati dalje v učiteljski službi. Kako pa vam je tako propadel."

"Spotil sem se, pa sem pil mrzlo pivo..." je zasičal učitelj.

"Kakšna škoda! Človek služi štirinajst let, pa se mu nemudoma kaj takega prijeti! Vrag vedi, zaradi kake malenkosti bo moral človek pustiti službo. Kaj pa mislite sedaj storiti?"

Učitelj ni nič odgovoril.

"Imate rodbino?" je vprašal direktor.

"Ženo in dvoje otrok, vaše blagorodje..." je zasičal učitelj.

Nastal je molk. Direktor je vstal izza mize in jel razburjen hoditi iz kota v kot.

"Res ne vem, kaj naj storim z vami!" je dejal. "Učitelj ne morete biti, do pokojnine se še niste dokopali... odpustiti vas na nemilost usode, pognati vas v svet, ni prav lahko. Naš človek ste, odslužili ste štirinajst let, to se pravi, dolžnost nam je, da vam pomagamo..." A kako naj vam pomagamo? Kaj morem za vas storiti? Zamišlite se v moj položaj: kaj morem za vas storiti?"

Nastopil je molk; direktor je hodil in neprestano misil, Vremenski pa je potrit in skrušen sedel na robu stola in tudi misil. Nenadoma pa se je direktor obraz razjasnil in je celo s prsti tlesknil.

"Čudim se, kako da se tega nisem prej spomnil!" je naglo izpovorio. "Poslušajte, kaj vam morem ponuditi... Drugi teden pusti službo knjigovodja v naši sirotišnici. Če hočete, stopite na njegovo mesto! Izvolute!"

Vremenskemu, ki ni pričakoval take milosti, se je tudi razjasnil obraz.

"Izvrstno," je rekel direktor.

"Kar danes napišite prošnjo..."

Ko je odpustil Vremenskega, je Fedor Petrovič čutil olajšanje in celo zadovoljstvo: pred njim ni stala več zgrbjena postava sikajočega učitelja in prijetno mu je bilo v zavesti, da je ravnal pravčno in po vesti kot dober, popoln poštenjak, ko je ponudil Vremenskemu prostoto mesta. To dobro razpoloženje pa ni dolgo trajalo. Ko se je vrnil domov in sedel h kosilu, se je njegova žena Nastaja Iva-

novna nenadoma spomnila:

"Oh, saj res, skoraj bi bila pozabila! Včeraj je prišla k meni Nina Sergejevna in prosila za nekega mladega človeka. Pravijo, da bo pri nas v sirotišnici prostoto mesta..."

"Da, a to mesto je že drugemu obljudljeno," je rekel direktor in nagubanil čelo. "Tudi ti je znano moje pravilo: nikdar ne oddajam mest po protekci."

"Vem, a za Nino Sergejevno, recimo, se lahko napravi izjema. Ona nas ljubi kot sorodnike, a mi nismo doslej zanjo še nič dobrega storili. Nikar ne odreci, Fedja! S svojimi kaprancami užališ njo in mene."

"A koga priporoča?"

"Polzuhina."

"Kakšnega Polzuhina? Matega, ki je igral na novega leta dan v društvu Čackega? Tega gospodiča? Nikakor!"

Direktor je nehal jesti.

"Nikakor!" je dejal. "Bog me obvaruj tegata!"

"No, zakaj pa?"

"Razumi, mamica, če že mlad človek ne gre ravno pot, ampak preko žensk, gotovo ni prida! Zakaj ne pride sam k meni?"

Po obedu je direktor legendoma v kabinetu na zofo in jeleti citati dobre časnike v pismo.

"Dragi Fedor Petrovič!" mu je pisala žena mestnega načelnika.

"Nekoč ste rekli, da sem poznvalka sre in ljudi. Zdaj morate to zares verjeti. Te dni

pride k vam prosit za mesto knjigovodje v naši sirotišnici neki K. N. Polzuhin, ki vem da je prekrasen mlad človek. Mladič je tako simpatičen. Če ga sprejemete, se boste prepričali kake vasiljive gospe.

"Nekaj je treba storiti, klajnjam se... poslušam..." je rekel direktor, ko je prebral izpričevalo, in vzduhnil. "Vložite jutri prošnjo... Nekej je treba storiti..."

In ko je Polzuhin odšel, se je docela vdal čustvu nevolje.

"Smet!" je sikal, korakajoč iz kota v kot. "Dobil si je protoktorja, ničvredni gizdal, ker je pogostoma zastopan v naših seznamih, pa naj si bo v agitaciji za list ali pa za oglase v koledarju.

To pot je poslal 4 naročnine.

Pričakujemo, da se v kratkem

ognisi tudi z oglasi za kole-

dar.

Direktor je krepko pljunil v vrata, za katerimi je bil izgrind Polzuhin, in se neuadoma zmedel, ker je stopila takrat v njegov kabinet gospa, upravnika v ženski obrazom in v novi, črni oblike.

"V službenih zadevah ne sprejemam tu, ampak v pisarni," je rekel suho direktor, ko je slišal prošnjo.

"Oprostite, vaše blagorodje,

je najini skupni znanci so mi

nasvetovali, naj se obrnem na-

ravnost sem..."

"Hm..." je zagodrnjal di-

rekto, gledajoč s sovraštvom

njegove ostromne čevlje. "Ko-

likor vem," je dejal, "ima va-

če premoženje in vi niste po-

trebni, kaj vam je potreba pro-

siti za to mesto? Plača je ven-

dar mizerna!"

"Ne zaradi plače, ampak...

"Nikakor!" je rekel direktor. "Bog me obvaruj tegata!"

Od tedaj ni mnil dan, da bi direktor ne bil prejel pisem, priporočajočih Polzuhina. Ne-

ko jutro se je javil tudi sam

Polzuhin, mlad človek, poln,

z žokejskim obrazom in v novi,

črni oblike.

"V službenih zadevah ne

sprejemam tu, ampak v pisarni,"

je rekel suho direktor, ko je slišal prošnjo.

"Oprostite, vaše blagorodje,

je najini skupni znanci so mi

nasvetovali, naj se obrnem na-

ravnost sem..."

"Hm..." je zagodrnjal di-

rekto, gledajoč s sovraštvom

njegove ostromne čevlje. "Ko-

likor vem," je dejal, "ima va-

če premoženje in vi niste po-

trebni, kaj vam je potreba pro-

siti za to mesto? Plača je ven-

dar mizerna!"

"Ne zaradi plače, ampak...

"Nikakor!" je rekel direktor. "Bog me obvaruj tegata!"

Od tedaj ni mnil dan, da bi

direktor ne bil prejel pisem,

priporočajočih Polzuhina. Ne-

ko jutro se je javil tudi sam

Polzuhin, mlad človek, poln,

z žokejskim obrazom in v novi,

črni oblike.

"V službenih zadevah ne

sprejemam tu, ampak v pisarni,"

je rekel suho direktor, ko je slišal prošnjo.

"Oprostite, vaše blagorodje,

je najini skupni znanci so mi

nasvetovali, naj se obrnem na-

ravnost sem..."

"Hm..." je zagodrnjal di-

rekto, gledajoč s sovraštvom

njegove ostromne čevlje. "Ko-

likor vem," je dejal, "ima va-

če premoženje in vi niste po-

trebni, kaj vam je potreba pro-

siti za to mesto? Plača je ven-

dar mizerna!"

"Ne zaradi plače, ampak...

"Nikakor!" je rekel direktor. "Bog me obvaruj tegata!"

Od tedaj ni mnil dan, da bi

direktor ne bil prejel pisem,

priporočajočih Polzuhina. Ne-

ko jutro se je javil tudi sam

Polzuhin, mlad človek, poln,

z žokejskim obrazom in v novi,

črni oblike.

"V službenih zadevah ne

sprejemam tu, ampak v pisarni,"

je rekel suho direktor, ko je slišal prošnjo.

"Oprostite, vaše blagorodje,

je najini skupni znanci so mi

nasvetovali, naj se obrnem na-

ravnost sem..."

"Hm..." je zagodrnjal di-

rekto, gledajoč s sovraštvom

njegove ostromne čevlje. "Ko-

likor vem," je dejal, "ima va-

če premoženje in vi niste po-

trebni, kaj vam je potreba pro-

siti za to mesto? Plača je ven-

dar mizerna!"

"Ne zaradi plače, ampak...

"Nikakor!" je rekel direktor. "Bog me obvaruj tegata!"

Od tedaj ni mnil dan, da bi

direktor ne bil prejel pisem,

priporočajočih Polzuhina. Ne-

ko jutro se je javil tudi sam

Polzuhin, mlad človek, poln,

z žokejskim obrazom in v novi,

črni oblike.

"V službenih zadevah ne

sprejemam tu, ampak v pisarni,"

je rekel suho direktor, ko je slišal prošnjo.

"Oprostite, vaše blagorodje,

je najini skupni znanci so mi

nasvetovali, naj se obrnem na-

ravnost sem..."

"Hm..." je zagodrnjal di-

rekto, gledajoč s sovraštvom

njegove ostromne čevlje. "Ko-

likor vem," je dejal, "ima va-</

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Politika ni enostavna stvar in se je z njo nevarno igrati. Odbor, ki sklene, da je zoper politiko, potem pa na tisto pozbabi in se poda v politično igrotoko, da svetuje tuji vladni, koga naj vzame za ministra, si veliko upa.

Jugoslovanska vlada v Londonu se oglaša za režim, ki je strmoglav prejšnjega zato, da bi se Jugoslavija ne omazevala z zvezo z osiščem. Torej je to vlada, ki deluje za zmago zaveznikov, za demokracijo (saj njen kralj tako zatrjuje) in za osvoboditev vseh Jugoslovov, torej tudi primorskih in koroških Slovencev. Ali ni potem takem čudno, da slovenski časopisi, in slovenski nepolitični odbor apelira na to vlado, da naj pove, ali je za združenje vseh slovenskih krajev v enotno deželo, ki bi postala povojni del "velike, svobodne, demokratične Jugoslavije"? Ce je to vlada za narod, čemu jo je potrebno prigranjati, da naj deluje za narod? In ako ni, kaj naj sploh dosežemo z apeli nanjo?

Ameriški Slovenci bodo torej imeli narodni kongres. Vršil se bo menda samo en dan, in poleg tega bo shod in pa basket — vse v enem dnevu. En dan je zadost za navduševanje, ne pa za razprave, sklepajte na izvršitev dela, ki se ga pričakuje od kongresa.

Kdo je predstavnik primorskih Slovencev? Ali kranjskih in štajerskih? Pa prekmurskih in koroških? V nobenem teh krajev niso imeli priložnosti koga pooblastiti tako kot se zastopniki delegira in pooblaščajo "démokratichnih metod". Niti v Jugoslaviji ni narod imel take pravice. V njegovem imenu delujejo ali samopostavljeni voditelji, ali člani vlade, imenovani od kralja oziroma potrjeni od njega, ali pa — v slučaju primorskih Slovencev takki, ki so se prostovoljno podali na to nevarno pot. Tudi odbore imajo in se oglašajo za narodovo zastopstvo. Ampak narod kot tak o tem prav malo ve, ker mu okupacijska ali diktatorska oblast ne pusti, da bi kaj izvedel, se manj pa, da bi smel koga pooblastiti za svojega zastopnika ali zastopnike. To nedemokratično stanje preneha, kadar se diktature odpravi in dobi narod res pravico glasovati in odločati o svoji usodi in si voliti poslanke.

Dr. I. M. Čok je od nekaterih Slovencev zamejni vladni in Londonu priporočan za ministra. Ako ga Jovanović in Momčilo Ninčić sprejmeta v svoj kabin-

net, ali bo potem vladu njegova veličanstva kaj bolj demokratična in reprezentativna, ali slovenska delegacija v nji manj "enostranska"?

Tudi ameriški Hrvati sklicujejo narodni kongres. Srbi so jih imeli že dva ali tri, vsaka struga zase. Pred 30. leti so ameriški Jugoslovani skupno delovali — eni za jugoslovansko federativno republiko, drugi pa za tako Jugoslavijo, o kateri sedaj vzklikajo, "take kot je bila, nočemo nikdar več!" Nezreča sedaj je, da vedo le kaj nočrejo ne pa kaj hočejo. Zato tudi toliko struj in pa na koščekarstva. Zaslužnjemu narodu na ta način zelo slabo služijo.

Nemški radio zatrjuje ljudstvo v okupiranih deželah, da čeprav vojna še traja, je za zavznike že popolnoma izgubljena. V Aziji je prevzela vodstvo nad dedičino angleškega in ameriškega "židovskega" kapitalizma Japonska, Evropo pa je "osvobodila" Nemčija. Temelj "novega reda" v nji je Hitler že zgradil. "Svarimo vas, da te upoštevate in sodelujete", je klic nemških propagandistov, toda učesa naslovencev so čezdalje bolj gluha. In zdi se, da so celo Nemci zceli dvomiti v resničnost Hitlerjevih trditv, Italijani pa še posebno.

Spomeniki v ameriških parkih in na trigh sò v nevarnosti. Manjka kovin, v spomenikih pa je brona, zeleta itd. na tisoči ton. Nekateri priporočajo, da naj se najprvo pošlje livanjam take spomenike, ki so brez pomena in vrh tega tudi neumetniško izdelani. Kar pa je drugih, se iz njih lahko napravi model, in ko bo vojne konec, se jih znova ulije. Topove, ki so krasili (?) ameriške parke, pa že odvajajo, da vlijejo iz njih nove topove. Po vojni jih bo veliko ostalo in kjer bodo hoteli, ga lahko dobe za spomin novega, bodisi nemškega, ali pa japonskega izdelka, ki jih bo ugrabila ameriška armada.

V Clevelandu je izginil pred leti tudi en slovenski spomenik. Takrat je bila tista tativna zelo nepatriotična, a sedaj pa bi pridni "uzmivoč" dobil morda še priznanje, če bi prišel k starijanju s težkimi sohami.

Narodni Glasnik pravi, da so uporih v Jugoslaviji verodostojna le tista poročila, ki jih pošilja moskovski radio, in v tisku pa Inter-Continent News. Jugoslovanski vladni radio ura v Londonu in v Zed. državah je slab poklon.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUSTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUSTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (Avven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leto; \$1.50 za četrti leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leto; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

Ameriški Čehi so prišli v svoji razpravi o bodoči ureditvi čehoslovaške republike v takšna nasprotva, da se je v stvar umešala čehoslovaška vlada z apelom, naj nehajo debatirati o bodoči obliki države in vlade in prepuste to vprašanje narodu, ki se ga tiče. Toda polemika se nadaljuje. Tisti Slovaki, ki so za obnovitev čehoslovaške republike, žele, da jim vlada v Londonu naprej zagotovi, da bo Slovaška v obnovljeni državi avtonoma in da se izreče proti centralizmu, ker bi bil po njihovem mnenju življenju mlade čehoslovaške demokracije zelo škodljiv. Nekateri bivši češki in slovaški državniki, posebno bivši premier Milan Hodža, delujejo za podonavsko federacijo. Drugi Čehi, tudi oni, ki so v sedanji vladi, odgovarjajo, da bi taka federacija pomenila obnovitev avstro-črške države, ki si je Čehi ne žele nikoli več nazaj. In Hodža dolže, da deluje enako kakor habsburški nadvojvoda Oto, ki hčepeni postati cesar take države. Ako imajo tako rečeno Čehi take spore, se je tolarico manj čuditi, da plamte med Jugoslovani, ki niso še nikoli imeli idealne, res demokratične države.

Samo z letali ne bo zmagača nobena država. Brez letal pa tudi ne. Nemčija je smatrala, da bo Anglijo primoralna na kolena in bombardiranjem iz zraka. In res so nemški letali prorušili velik del Londona in več ali manj druga angleška mesta. Vlada v Londonu trdi, da je vsekakor peta hiša na Angleškem ali popolnoma porušena, ali pa zelo poškodovana od bomb in požara. Toda nemški letali namena niso dosegli. Niti ga ne bodo angleški in ameriški z bombardiranjem nemških mest, čeprav povzročajo v njih ogromno škodo. Ne posredno je to priznal tudi predsednik Roosevelt, ko je dejal, da bo treba Nemčijo premagati v Evropi s kopno armado. Druga fronta je torej Hitlerju znova izgubljena.

Tudi agrarci delujejo za novo Evropo. Posebno predstavniki kmetijstva iz dežel, ki so podjarmljene, ali pa pod kvizilingi. Agrarni politiki iz Rumunije, Bolgarske, Poljske, čehoslovaške, Jugoslavije, Grčije in Madžarske so izdali proglast, v katerem poudarjajo povezanoščino in skupnost kmečkih interesov teh dežel zato jih predlagajo agrarni program, ki naj bo v bistvu enoten za vse omenjene dežele. Torej naj bi bila med njimi nekaka carinska unija in skupen gospodarski red.

Argumentirajo, da bodo imeli vsled tega nekateri sloji škodo, toda ljudstvo v splošnem pa ogromno korist. Kmečki sloj v teh državah je res najvažnejši, zato je potrebno da se njegovi zastopniki zanj brigajo in riješijo načrte, ki bodo pomagali ljudstvu ne pa se samo prizadevali, da pridejo nazaj "na stolče".

Za jugoslovanski relief se je zavzela zbrati dva milijona dollarjev skupin, ki je inkorporirana pod imenom "American Friends of Yugoslavia". Kampanji za relief načeljuje J. Watson. Ako nabere dočeločno kovo, bo to velik uspeh. Pa tudi če nabere le pol milijona bo lahko zadovoljen.

Rojstni dan kralja Petra II. so v Londonu, v New Yorku in v Chicagu proslavili z mašami v pravoslavnih in katoliških cerkvah. Pridigarji so ga povlečevali v vrednega naslednika vitežkega kralja Aleksandra, in deklamirali, da mora mladič Peter, ki je določil sedaj 19. leto, "že v rani mladosti občutiti hlad in mraz izgnanstva." Ampak Peter vendar ni bil nikamor izgnan! Šel je v hlad in mraz izgnanstva prostovoljno, ker je vedel, da bi občutil "hlad in mraz", ako bi bil ostal doma.

Dr. Alojzij Kuhar, ki je v jugoslovanski vladi v Londonu načel slovenskega propagandnega oddelka, je moral obsoditi

Letalec W. W. O'Neill iz Oklahoma je bil v spopadu z nemškimi aeroplani na Sredozemskem morju blizu Egipta zbit na tla dve in pol milje od obrežja. Dasi ranjen, je preplaval vse to razdaljo in se reil.

nasilno preobračanje pravoslavnih v katoliško vero. Kuhan, ki je po poklicu duhovnik, ima torej zelo neprijetno nalogu. Po londonskem radiu je dejal na naslov Slovencev in Hrvatov med drugim tole:

Paveličeva vlada je zagrejila mnogo podlih zločinov. Zdaj ona skuša osramotiti katoliški pokret s kriminalnimi dejanji, s katerimi mu navidezno pomaga, ki pa imajo v resnici gospodarsko ozadje. Jugoslovanski katoličani žele živeti skupaj in sodelovati s svojimi brati pravoslavnimi.

Dalje je dr. Kuhar tudi tolje izjavil:

Slišali smo, da Paveličeva vojska in policija, nahajajoča od nemških agentov, silita pravoslavno ljudstvo, da prestopi v katoliško vero. Mnogi so se udali grožnjem, da si rešijo življeno.

Kadar bo prišel čas za to, bo v rovno oblast katoliške cerkve povedala svoje mnenje o teh zločinih proti zakonu svobode prepričanja. A da ne imamo katoličanski pravice in dolžnost, da javno obsojamo z največjo odločnostjo vsak nasilen poskus preobračanja v našo vero.

Mnogi izmed naših izgnanih Slovencev žive na Hrvatskem. Iskreno jih prosim, da napravijo vse, kar jim je mogoče, da preprečijo sramotevne katoličke vere v povedi svojim pravoslavnim bratom, da katoliška cerkev nima nobene veze z temi zločini, in da, nasploh, sočuvstvuje a svojim pravoslavnim bratim v Kristusu.

Ako je to demokracija, jaz ne verujem v takšno.—J. Robich.

Krivo pa je ljudstvo, ker si ne zna izbrati takih poslancev, ki bi zastopali njihove komunisti. Kaj nam koristi, če pa so v zbornicah ljudje, ki misijo samo nase. "Volk volka ne uje", pravi naš pregorov.

Vojne razmere ustvarjajo tudi med delavci čudne nazore. Nekateri se obnašajo, kakor da vojne ne bo nikoli konec. Delajo stalno in zaslužijo. Dokler pa ni bilo vojne, so bili "v krizi". Torej naj bo rajše vojna kot kriza.

Zivila se draže, vzlje temu, da je Leo Henderson nekaj govoril o dostropnih cenah. Ampak prekuči jih ne upoštevajo. Sveto pismo govorji, kako je Odrešenik izganjal menjalce kar z bitem iz templja. Nekaj takega bi moral storiti tudi sedaj, kajti "judje" izkorisčajo, da kaj!

Citam, da v nekaterih deželah velja za navjalce čen smrtna kaznen. Mogče bi bolj stroge postave pomagale tudi pri nas.

Tako pa so nam še sol podarili. Prej je bila 10c 5 funтов, zdaj pa hočejo 10c za tri funte.

Ako je to demokracija, jaz ne verujem v takšno.—J. Robich.

"Big" Tony še vedno dostopen za šale

Anton Tomšič, ki se trudi za kruh in za zmago te dežele v Oaklandu, Calif., je poslal nekaj naročnin in piše, da jih je dobil v zbiljih v letu 1941. Ljudje so jezni na vse, posebno pa, če se oglasijo pri njih za naročnino na delavški list, kakor je Proletar. Pa se tudi to prestance.

"Sicer pa so vsi, kar sem jih obiskal, jih vključno v zbiljih v letu 1941, nekaj počasno, sočuvstvuje a svojim pravoslavnim bratim v Kristusu.

Bilo je tudi pojasnjen, da odbor za gmotna sredstva ni bil v stiski, ker mu je minister Snoj prispeval \$200, in nekdo drugi \$100.

Ko je Cajnkar pisal tajnici Josephini Zakraješ, čemu zavlačevanje z razpošiljanjem resolucije, je odgovoril, da je v zbiljih v letu 1941, predno so poiskali drugi.

Ob možnosti za uspeh tega točka tega zborovanja je bila poleg poročila o Clevelandskem ožjem odboru in resoluciji vprašanje kako naj se glede politične akcije dela v bodoče.

Večinoma so bili za sklicanje slovenskega kongresa, kar je bilo sprejet. Vršil se bo v nekem mesecu po zbiljih v letu 1941.

Cajnkar je predlagal ABZ.

Glavna točka tega zborovanja je bila poleg poročila o Clevelandskem ožjem odboru in resoluciji vprašanje kako naj se glede politične akcije dela v bodoče.

Člani na njemu bodo odborniki JPO, povabi se nanj vse centralizirane organizacije še posebej in vse njihine glavne odbornike, urednike slovenskih časopisov, društva in klube. Vsi zastopniki bodo imeli delegatske pravice, stroške pa plačajo organizacije, ki jih pošljajo.

Glede možnosti za uspeh tega kongresa je bilo poleg optimističnih izrečenih tudi nekaj pesimističnih mnenj. Poudarjali pa so, da glavni pogoj za uspeh je dobra aranžma, zastopstvo naroda, in pa program.

Kongres ameriških Slovencev bo dne

6. decembra t. l.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

— namreč njegovi člani v Clevelandu so delali na svoje pesti, si določili ime kot da je to kaka nova organizacija, in pošiljali izjave v imenu "vseh ameriških Slovencev", s čemer se on (Ivan Mole) ni mogel strinjati, niti ni bi: vprašan, če segašla ali ne. Rajše kot da bi ostal v takem odboru, mu je poslal izjavo, da izstopi, in na vsej vzroke resignacije.

Tudi Etbin Kristan je o tem občirno poročal in predlagal, da se odbor, ki je bil izvoljen dne 7. junija, odstavi, oziroma razpusti, ker je kršil smisel sklepov omenjene seje. Za poklone kralju ga ni nihče pooblastil. Dejal je, da priznava vsakemu pravico delati poklone komurkoli, nihče pa nima pravice to počenjati v imenu vseh ameriških Slovencev. Kristanov predlog je bil sprejet soglasno.

Cainkar je v tej razpravi prečital pismo urednika "A. D." Jamesa Debevec, ki sporoča, da izstopi iz odbora, ker ne vidi uspeha, "pri mrtvi stvari pa noč sodelovati, in tudi ničesar."

Ob enem je Debevec pripovedal, da se odbor razpusti in pridruži drugim.

Molek in Kristan sta poslala njuni resignaciji odboru v Cleveland, ki jima je odgovoril, da izstopi ne spadajo v njegovo področje, nego pred odbor JPO, ki ju je izvolil. Tako je bila njuna zadeva sedaj pred to sejo. Joe Zalar je predlagal, da naj ju navzroči znova potrdijo, in da delavščeta dalje v smislu sklepov prejšnje seje. Njegov predlog je bil soglasno sprejet.

V razpravi o delu razpuščenega odbora je bil posebno kritiziran dr. Mally. Seja je bila sklicana meseca junija v nagliču, z

Viktor Grčar:

VOJNA ŽRE

Nahajamo se v polnem razmahu najdrznejše vojne, ki jo je dočakal svet. Ta vojna žre milijone človeških življenj, učiće pokrajine, že cele dežele. Pred njo uničevanje vsega, kar so v desetljih stvorile delovne roke, za njo pomankanje vsega, kar je po človeških pojmi sedanjosti za življenje in uspevanje neobhodno potrebno.

Da si zamoremo napraviti samo majhno sliko velikanskih žrtev, ki jih terja sedanja vojna, jo moramo najprej vzpotrediti s prejšnjimi vojnami in videti, v tem je razlika med nedaj in sedaj.

V starih časih so se v dobi miru morala spraviti skupaj sredstva, ki se jih je namernovalo potrošiti v vojni. V miru se moralo izvršiti oboroževanje in pripraviti zaloge za vojno. To pa nikoli ni zadostovalo. Zato so vojskovodje težili za tem, da se vojna ni vrnila na ozemlju lastne dežele in na njeni račun. Težilo se je vpasti v sovražno deželo, hraniti vojsko in dohodkov te zemlje in dobivati sredstva potom takih kontribucij.

V napoleonskih vojnah, ki so zaradi večjega obsega zahtevali večjih sredstev, so si že pomagali s tiskanjem assignatov, ki so jih po večini morale sprejemati zasedene dežele — Italija, Prusija.

Pozneje se je prešlo k vojnim posojilom. Ta so se jemala doma in drugod. Ako je dužava zmagala, je posojila poravnava premagana država, ako je bila poražena, so jih morala odplačevati bodoča pokolenja lastnega naroda.

Straški vojen pa ne rastejo v normalnem progresu. Vsots se dvigajo vedno v višjih počencah in dosezajo vratolome v živine. Prva svetovna vojna je stala 16 bilijonov in njeni stroški, ki so bili po velikem delu preneseni na vojne dolgove, še danes niso poravnani.

Danes se mora država bojeti na lastne stroške. Vse gre na račun dakov in kreditov, ki se dobe doma. Ena oblika domačega zadolževanja je inflacija. Pri silnem gospodarskem izpodbijanju je ona priredil pojav v vseh vojskujočih državah. Povečanje obtoka bankovcev pa fiktivno državnih gospodarstev in finančiranja vojske same po lastni gospodarski moći.

To nam pokaže zgled iz prve svetovne vojne. V Avstriji je bilo 12 vojnih posojil. Avstrija je upotrebljivala vojna posojila kot pokritje za svojo valuto, s katero je financirala vojno. Že v tem se pokazuje vsa fiktivnost računa. Kdor je podpisal vojno posojilo, ga je moral plačati. Ker je zlato bilo takojo, ob početku vojne vzeto iz prometa, so ga državljanji plačevali z banknotami. Kaj pa je taka banknota? Nič drugega kakor zadolžnica države napram svojim državljanom. Torej si z drž. zadolžnico pomagal državi, da se je na ta dolg lahko enkrat zadolžila. Pri vsakem naslednjem posojilu pa ti ni bilo treba niti z novčanicami plačati podpisanega zneska, temveč si to storil la-

hko kar z zadolžnico prejšnjega posojila ter plačal novo posojilo. Tako so vojna posojila zavzemala vedno večjo višino, finančni minister je spet na to kar naprej tiskal novčanice, dobil pa ni prav za prav nič, ker so se samo papirji izmenjivali, ne pa vrednost. Obračun je seveda sledil po vojni, ko je vse to postalo očito in se je zrušila vse veličina krone, ki je dejansko vzdrževala vojno.

Včasih je država, ki je namenjala v vojno, v mirovnem času skrbela za potrebitno oborožitev. Orožje je počivalo v skladiščih in država je morala skrbeti samo za normalno nadomestilo. Danes ni več tako. Zato skrbti tehnik. Na vsako novo tehnično pridobitev mora vsaka država takoj reagirati. Če imaš še toliko tankov, ki tehtajo po 50 ton, boš podlegel, ako imaš nasprotnik take s po 70 ton. Letala so še pred kratkim vozila s 300 milij na uro, danes pa vozijo s 700 milij in več. Ako jih nimaš, si napram nasprotniku na slabšem. Danes moderno orožje, bo, tudi ako še ni bilo v rabu, jutri velja kot stare zeleno.

Danes je tudi uporaba orožja drugačna kot nekoč. V prenu redigira vlogo avtomatično orožje in motorizirane enote. Drugače se orožje tudi troši. Na vsakih 100 m je potrebno 8—10 mitraljev. V pol leta se mitraljez izrablji. Torej je za fronto 1000 milij potrebno 200 tisoč mitraljez na leto.

Poljskih topov je potrebno na ofenzivo na fronti 100 milij najmanj 25,000, za defenzivo 12,500. Na fronti od 1000 milij je potrebno najmanj 6000 protivionskih topov. Za ofenzivo je potrebno na fronti 1000 milij 200 divizij, za defenzivo polovica.

Danes so glavno orožje taknili in letala.

Presojanje dogodkov doma in po svetu

(Nadaljevanje z 1. strani.)

raznih bojiščih po svetu že nad pol milijona vojakov. To pa je še začetek.

Japonska kontrolira sedaj nad 90 odstotkov prirodnega gumija. Pred 7. decembrom so ta vir posedovali Anglija, Zed. države in Nizozemska, Nobena teh dežel ni bila pripravljena na možnost tolkinčega japonskega uspeha. Zato se v Zed. državah za izdelovanje umetnega gumija še žurijo. Ko bodo tovarne v ta namen dogovljene in potrebnih materialih na razpolago, računajo, da se bo v tej deželi lahko pridobivalo 950,000 ton umetnega gumija na leto.

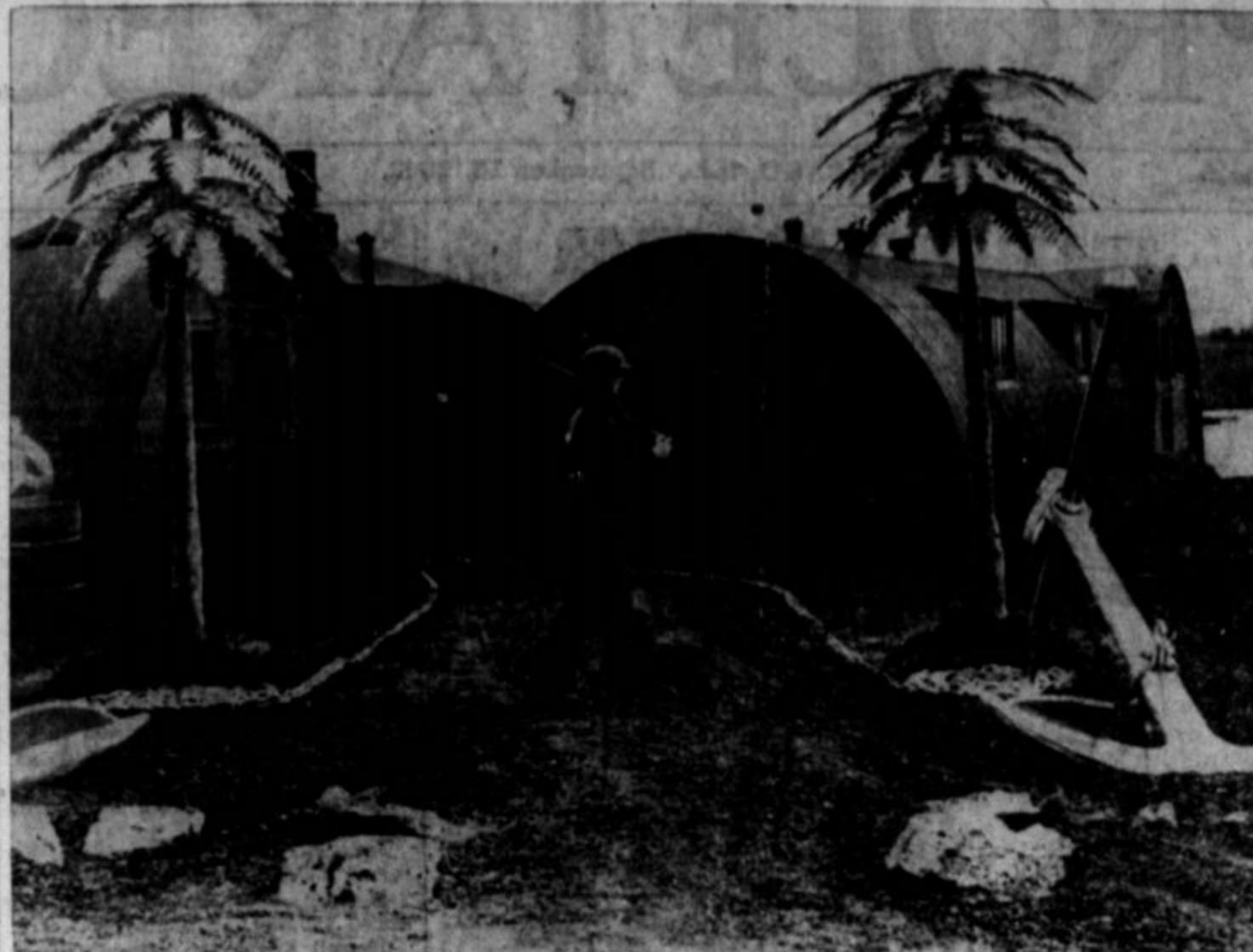
Drago žrebe. Sportnik Aga Khan je kupil od Marshalla Fielda v Newmarketu na angleškem žrebetu, za katerega mu je plačal \$32,800. Vojna takški sportnikov torej ni še nič prisadela.

Policija v Marseillesu na Francoskem je prepovedala ploskanje in demonstracije v kipo gledališč, kadar kažejo na platnu "novice". Vse, kar se jih smatra za v prilog zavezniškom sprejemu avdijenca s ploskanjem in demonstracijo proti nemškim. Policija je ob enem ukazala, da morajo biti gledališča, kadar kažejo "novice", razvezetljena, da stražniki vidijo, kdo demonstrira.

Kruha v Ameriki ne bo manjšalo. Letosni pridelek pšenice in drugega žita je eden izmed največjih v zgodovini.

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnosti. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost naprem listu.

V Islandiji, ki so jo okupirale pred okrog letom dni ameriške in angleške čete, ni nič drevja. Ker pa je bilo vojakom po njemu dolg čas, so zasadili v svoji kampi umetne palme. Slušijo jim za razglednice in pa za zbiranje izal.

Optimistične ugotovitve in upi za rešitev Slovenije

(Nadaljevanje z 2. strani.)

mirovni konferenci, naj predloži odločajočim činiteljem na zeleno mizo fašistovska glasila od 2. decembra 1941 pa vse do strahopetnega umora petorice slovenskih fantov, pa bo iz teh poročil uradnih fašistovskih časnikov, do podrobnosti informirana o pravilih Slovenev na zemlji, ki je bila nad tisoč let njihova last. Ta poročila pa naj si prebere tudi famozni grof Sforza in če ima potem še kaj časti v sebi, naj zleže z vso svojo "garnituro" v mišjo luknjo, da mu ne bo treba kazati svetu svojega blitzkriegga niso mogli zlomiti.

Zavezniško stvar smo Slovenci žrtvovali zelo mnogo, to nam priznavajo vsi, ki bodo o naši nadaljnji usodi odločevali. Pred vsem imamo zavest, da nas bratje Srbi v največji meri podpirajo in sodelujajo vsa naša stremljenja. Mogoči angleški zavežniki so za pravico, ki je v tej vojni vsa na naši strani.

Imamo nekaj prikritih neprijateljev, ki poskušajo spletkatrati, zlasti v Ameriki. Laški imperializem, ki se potope po svetu tudi pod kranko protifašizma, poskuša vse, da bi nas ukanil za naše pravice.

SOVJETSKA RUSIJA PREBILA DRUGO POLETJE VOJNE

(Nadaljevanje z 1. strani.)

Manevriranja z garniturami, ena za nasišje, druga za demokracijo so postala moda pri nekaterih narodih, zlasti tistih, pri katerih je bila zmaga že v naprej postavljena na lončenogoge. Na jugovzhodu Evrope imamo več takih držav-spekulantov. Tudi Lahi so po svojem abesinskem polomu privlekljana dan — za lahkoverno tujino — svojo garnituro, o kateri smo že dejali, da ima vezi — če ne neposrednih, pa prav gotovo posredne z današnjimi fašističnimi mogotci v Italiji, same. Vemo pa tudi iz domovine, da se Lahi pošteno češčajo po glavi in priznavajo alibi za danes že očiten poraz in njegove posledice. Ali z zadnjimi zločini v tržaškem procesu so izgubili tudi poslednje upanje na kako milost narodov-zmagovalcev. Če bi naš narod ne imel prav nobenega drugega dokaza za svoje naravne pravice na ozemlje takozvane Južne Krajine, so mu take dokaze izstavili fašistovski potepuhni sami. Ves svet namreč ve, da tam, kjer ni Slovencev tudi slovenskega odporja ne more biti.

Naša delegacija na bododi resnično veliki, ne more pa re-

Nemci so svoje zmage na poti v Kavkaz drago plačali

Hitler se bo lahko spet pohnal, da ni tudi v tem poletju izgubil nobene bitke in da je ozemlje pod njegovo okupacijo povečano. Toda plačal je vse z ogromno gromado trupel in z garanjem milijonov delavcev, ki producijo za njegov mehanizirani militarizem. Na gornji sliki je Rostov, kakor je bil predno se ga okupirali nacisti. Dobili so ga v ruševinah. Rostov so oglašali za vrata na Kavkaz, kamor Hitler hoče vred bogatih oljnih polj.

či, da je zmagal. Tudi olje, kar ga je, ali ga bo dobil v svojih prodiranjih na Kavkaz, je silno draga plačal.

In sedanj, ko smo že blizu oktobra, uvideva, da ga čaka na zahodni fronti nova zima. Svoji armadi je sicer že v zadnjem poletju obljubili, da će bo moralostati na vzhodu še eno zimo — prevezati ji ne bo več treba. A mraz je mraz in v Nemčiji so v skrbih, ker uvidevajo, da sovjetske armade niti po petnajstih mesecih svojega blitzkriegga niso mogli zlomiti.

Mora druge fronte

Še veliko bolj pa preveva Nemce strah pred "drugo fronto". Vzhodna pobija nemške vojake kot da jih podirajo kroglice na kegljišču, in še nič ne izgleda, da se tam košča po nemških vojakih neha, pa že preti bolj in bolj "druga fronta".

Da se dogodi, je gotovo. Kajti predsednik Roosevelt je v svojem govoru na Delavski praznik dne 7. septembra še posebno poudaril, da bo Nemčija poražena na evropski celi ni — na svoji zemlji.

Zganja ne bo zmanjkovalo

Ameriške distilerije ali žganjeku producira sedaj alkohol samo v municijskih in industrialnih namenih. S kuhanjem žganja za pivnice so letos vse prenehale. Vendar pa ga ne bo zmanjkoval, ker ga imajo v zalogah 550 milijonov galonov, ali na podlagi sedanje konsumacije dovolj za štiri do pet let. Zagovorniki prohibicije pa propagirajo, naj se tudi te zaloge predelata v industrialni alkohol.

Zahteve za prohibicijo

Ženska organizacija WCTU je na svoji zadnji konvenciji sklenila pospešiti svojo kampanjo proti alkoholnim pijačam. Njen odbor pravi, da ima med kongresniki že veliko takih podpornikov, ki so pripravljeni glasovati za prohibicijo čim bo razpoloženje za njen sprejem ugodno.

Republika Costa Rica producira okrog pol milijona dolarjev zlata letno.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRZAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitju za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Združenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustavo eZdinjenih držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsednički edinjenih držav in Poedine države.

Cena knjižici je samo 50 centov s poštnino vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarca
2301 SO. LAWNDALE AVE.
CHICAGO, ILL.

DJAVAHISVILI—IV. VUK: CACALI

"Hatut, pripoveduj mojemu gostu pravljico..."

Mično dekle, Hatut, je bila, kakor se je videlo, že na to pravljiva. Sedla je k Mojnom nogam. Komolce je podprt ob kolena in skrila svojo bradico med dlani. Diamantno črno oči so strmele v moje. Začela je, zibača se sem in tja, šepetati, kakor da mi poje uspavanko. Njen nepremični pogled, ki se je poglavjal v moje oči, njen smehljaj in njen glas, enakomen, žuboreč kakor žuborenje potoka, so zapirali moje trepalnice in me zagrinjali v nekak potredirem oblak. Oči so se mi zapirale in nekaj sibljanje in tezave v obliki zdravljic in s katerim se je počival.

Naenkrat je utihnila in spremnila svoj zibajoči ritem. Truden sem odpril oči. Džurha, moj gostitelj, se je smehljal Hatuti in jo prosil šepetajoče...

"Gost mi je kakor brat... Naj te nikar ne bo sram..."

Hatut je bila v zadregi. Zarila je obraz z rokami in se rahlo branila.

"Ne morem... Ne... Sram me je..."

"Dekle," je vzliknil Džurha, "kateri Ikon ti je danes neprijet?"

Tedaj je skočila Hatut kvišku in zagrabilo za strunsko glasbilo. Nato je spet sedla k Mojnom nogam in začela peti, tiho, žuboreče:

"Preko domačih planin iz otroških že let so mi zvezde označile twoj prihod; nedolžnost svojo sem ti posvetila, da bom lahko "cacali" svoj izvršila..."

Segel sem jih v pesem:

"Hatut, kaj je to 'cacali'?"

Zopet smeh in zadrega.

"Povedal ti bom, brat moj, povедal pozneje. Če hočeš spati, fi..."

"Oh, dragi Džurha, prav zapisan sem že, prosiš te."

"No, pa pojdi. Posteljem ti na strehi. Ali se ne boš mirala?"

"Ne, saj imam burko." (Burka — kožuh.)

Džurha me je spremil po notranjih stopnicah na ravno streho. Še vedno se je smejal. Ko se je vrnil s strehe, je še enkrat pomolil glavo skozi strešno odprtino in zaklical:

"Pa brez strahu, brate!"

"Kaj naj-to pomeni?" sem premisljeval, ko sem se slačil. Že tri dni namreč nisem bil slečen. "Pred kom naj bi se strasil? Kaj mi pripravlja?"

Ležišče me je čakalo. Pod njim medvedja koža, mehka, namesto oedeje ovčja koža in za zglavlje tri skupaj zvite kože. Legele sem in truden takoj zatisnil oči. Kar se mi zazdi, kakor da je nekdo tiho, skrbno plazeče se, stopil na streho.

PROLETAREC

CHICAGO, ILL., September 16, 1942.

Profits Won't Win

Since public ballyhoo seems to be the accepted American way of developing a frame of mind, we'd like to see the billboards of the nation plastered with signs reading, "Profits Won't Win The War."

Recently we have had numerous examples of how the profit system is acting as a drag on the national war effort. A black market has been uncovered. A shipbuilder who might be a rival of the Bethlehem Shipbuilding Corporation is indicted for bad practices. Synthetic rubber, a primary war need, is lacking while rival capitalist interests pull strings for the monopoly privileges on this business. Dollar-a-year men in high official positions are torn by loyalties to their government which conflicts with their own private interests. Thousands of small concerns are complaining that they are without orders for badly-needed war materials while big business has million dollars worth of delayed orders.

Look to every barrier that has been and still is in the path of national efficiency and the sinister influence of private profit interests will be found.

We have some evidence that the administration knows what is wrong. Too. We see a recognition of the evil influence of private, profit-seeking interests in steps which the administration has taken to fix price ceilings and to establish priorities. Here is proof that somebody knows that, left uncontrollable, the private-profit motive would shake this nation to its speedy collapse and utterly destroy all hopes of winning the war.

It might be asked at this point why, then, does not the administration socialize the national economy forthwith and end all forms of private profit?

The profiteer's answer is that it isn't good sense to win the war if to do so it is necessary to sacrifice the prize for which the war is being fought.

In the magnitude of the struggle in which the world is engaged, most people have forgotten that the original interest was in preserving a "way of life." That way of life was the "free" enterprise private-profit economy. As for the war and the profit-takers—what shall it profit to win the war and lose his racket?—Reading Labor Advocate.

SPANISH REACTION CARRIES ON

We shall do well in America to refrain from cheers over the ouster of Ramon Serrano Suner from the Spanish foreign ministry and presidency of the Falange. His brother-in-law, Gen. Franco, who succeeds him as head of the Falange, is still Franco—the leader of reaction in Spain, who knows that this world will die if democracy wins over the Hitler and Mussolini who made his dictatorship possible. Gen. Francisco Gomez Jordana, who succeeds Serrano Suner as foreign minister, is no enthusiast for Berlin or Rome, but not for us, either.

It is clear that the old leadership of the Fascist Falange has lost ground to the landed and military aristocracy of Spain. But to half the shift as a victory for ideals of democracy or Christian brotherhood would be as shortsighted as to accept the German propaganda that periodically predict a "moderate" Nazism through the ascendancy of Goering.

In the dismissal of Serrano Suner, Hitler has lost his most extreme champion in Spain. But that does not permit the conclusion that Franco is swinging away from Hitler. Nor does it show that he thinks Hitler is losing the war. Franco can see, as well as we, that Hitler is not losing it to date.

Complicated factors undoubtedly led to the ouster. One was internal striving for power between two factions, both enemies of what the United Nations stand for. Another may well be Franco's resolution not to submit now to German pressure, through Serrano Suner, for Spanish belligerence. We believe Franco does not want Spain in the war; one of his reasons doubtless is his desire to avoid more Hitler domination than he has today. As long as he is "neutral" the bargaining position of Little Dictator Franco is better with Big Dictator Hitler than would be the case if he gave Hitler all he wanted. Brazil's declaration of war on Germany may also have influenced the Caudillo to caution.

Franco, as has been the case ever since the war began, is trying to keep a door open into either camp. But fundamentals have not been changed. Franco is the enemy of freedom—freedom for Spaniards, freedom for the world. Nothing in his past record justifies our State Department's appeasement of him. Nothing in his latest move justifies its extension—or continuance.—The Chicago Sun.

TOJO, TOGO AND SIBERIA

Three weeks ago Tom Winslow, after careful analysis of the military situation, forecast in The New Leader a Japanese attack on Siberia. Since then the withdrawal of Nipponese troops from Chinese fronts has added weight to Mr. Winslow's reasoning. Now the "resignation" from the Tokyo cabinet of Shigenori Togo, sponsor of the Russian-Japanese neutrality pact, furnishes new evidence of things to come. His successor, General Tojo, is the mainspring of Japanese aggression.

Everything points to the fact that we are about to enter a new phase of the war, a phase in which further chapters in Axis strategy will be unfolded and must be counteracted. The close clicking of German and Japanese strategy has been stymied by Hitler's failure to keep to his timetable in Russia. The agreement of the Tokyo authorities to strike at the Siberian frontier the moment the German forces reached the Volga was invalidated when the panzer divisions bogged down in the ice and snow. Thus the Japanese forces were left free to strike southward, where far more tempting bait lured them. There they could find the oil and rubber and food which could later be used for a northern campaign. Siberia, the conquest of which was necessary for reasons of safety, could wait till later on.

But this week's dispatches bring news that the German part of the bargain—a year late—has finally been kept. North of Stalingrad the Volga, at last, has been reached. If the lords of Nippon are to enjoy the great advantages which have been promised them when the Nazis world is parceled out, they must now come through. The global German strategy requires the squeezing of Soviet Russia between the pincers of the two Axis powers.

Fortunately for the United Nations, Japanese aggression has failed to achieve one effect on which Hitler counted. It has not engaged the full power of the United States and Great Britain. It has not forced these two adversaries out of the European war. Their striking power in western Europe has, in fact, steadily grown.

Democracy is freedom under social discipline.

The unfolding of this new ap-

THE MARCH OF LABOR

What "Closed Membership"

Does to a Co-op

The federal government has brought an anti-trust action against the Associated Press.

It charges that AP with denying its membership and services to certain newspapers, thereby narrowing the field to its old, established member papers and helping them to cement their monopoly.

It also charges that AP binds its member papers to furnish news to AP and to AP alone.

The Associated Press was set up at the turn of the century as a co-operative news-gathering agency. Its members are newspapers. Each of them would have great difficulty in gathering news from all quarters of the globe, so they set up a co-op to do the job. A very sensible thing to do.

But since the members of this co-op were not consumers, merely striving to make a good living and life, but rather profit-seeking business, with competitors, they soon began to restrict the membership of AP and to use the power of the AP to crush their competitors. That is one reason why so many daily papers have folded up in recent years and why so many cities are cursed with local newspaper monopolies.

Imagine if you can, a group of big farmers in a community forming a co-op to buy merchandise and then refusing both membership and merchandise to other farmers of the community, in the hope of driving them out of business, so that the market for the milk and eggs of these few big farmers would be better. Imagine this co-op getting so powerful as to drive practically all other stores out of the community. It would be pretty tough, wouldn't it, for the farmers who couldn't get into that co-op?

That, roughly, is what the government charges the Associated Press with having done in the daily newspaper field.

It illustrates, first, how co-operation-for-profit differs from genuine consumer co-operation-for-service. Secondly, it shows that this co-operation-for-profit leads to exclusiveness, closed membership, and monopoly. The day that a co-op closes its membership, it sounds its death knell as a co-operative. For closed membership is monopoly, and monopoly is the antithesis of freedom and mutual aid, which must underline genuine co-operation.

When profit business form a co-operative to serve the ends of profit, the result is almost sure to be a trust.

Consumer co-ops should watch carefully and maintain their principle of open membership. Keep the doors open to all, on equal terms.—The Co-Operative Builder.

LITTLE LUTHER

It took a chocolate soda, two packs of bubble gum and a super-hero comic book, but we got Stinky Smith to give us the latest dope on Little Luther and the junior patrol's troubles:

There is a guy in the block named Pestbrook Wiggler who once swiped a boxful of chalk and found a lot to do with it on back fences and the sides of buildings. Nobody paid much attention to his scribbling until they started disrupting the patrol's winter-war activities.

All was well with the victory gardens until Pestbrook scribbled on the sidewalk that all the radishes in the garden were red, and kids who couldn't grow white radishes were a bunch of un-Americans. That scared a lot of them so they took their hoses and went home.

Henderson met this demand by directing manufacturers to reduce prices to distributors, but opened the door for even greater profits by permitting the manufacturers to cut the quality of their product.

Overalls and other work clothing are to be made of lower-grade materials, pockets and buttons are to be eliminated, and triple-stitching of seams is to be replaced by single stitching.

Thus, the manufacturer retains his "margin," which Henderson admitted is too high, and the retailer is relieved of a "squeeze." The only unhappy persons are workers and farmers, who will wear overalls that will lose the tough durability necessary to stand up under the strain of hard work.

Tony Monaco, Steve Petroski, Artie Kovacs, Al Harban and Johnny Garcia were the best scrap collectors in the bunch but Butch chased them with rocks one day because Pestbrook wrote that they were greasy for sissies.

"It ain't the individual, Or the army as a whole, But the everlasting team-work Of every bloomin' soul!" —Kipling.

Equality of Sacrifice?

Here in Reading, Pa., the Birdsboro Steel Foundry and Machine Company is known among workers as a "cheap" plant. What is meant by "cheap" is that wages are not up to the level which obtains in similar plants in other communities.

However, the Birdsboro concern is not cheap in its dealings with the few big officials who, in all probability are also its biggest stockholders.

The Reading public learned how well the Birdsboro concern has its cheapness under control last week when it read a report of the Securities and Exchange Commission on the 1941 salaries paid to corporation executives.

Here is the record of Birdsboro's generosity:

John E. McCauley, president, received \$89,232.

Marshall Post, vice president, received \$57,859.

Russell A. Cannon, vice president, received \$24,295.

Perhaps, after all, those figures, which seem big to the average Birdsboro worker, may justify the charge of cheapness, since the officials of some other corporations received much bigger rake-offs.

Considering that Thomas J. Watson, president of the Business Machine Corporation, enjoyed a "take" of \$424,519, the Birdsboro bosses may agree with us when we denounce as just "bank" the administration's talk of "equality of sacrifice." Certainly, however, the workers at every plant in the nation should see at once that there is anything but equality in the social and economic conditions of today.

For that matter, we Socialists are not going to make the welkin ring with a demand for equality. What we want is more definite than an ideal which does not fit the facts of life. We propose to end the exploitation of workers by owners. We propose, too, that all the wealth of industry shall be divided solely upon the basis of social service. And we submit that owning stock is just about the least useful service which anybody could perform.—Reading Labor Advocate.

THE CIO'S STAND

The demand of the CIO for a real win-the-war economic program occupied the attention of the CIO executive officers at their recent Washington meeting. They dealt vigorously with a critical situation in which all the forces of stupidity and reaction are ganging up on labor, while the greater part of the President's seven-point program is rejected or ignored.

One of the chief actions of the CIO executives was to declare their unanimous opposition to current proposals for a super-agency of governmental bureaucrats and a wage czar to freeze the workers' wages.

The CIO has agreed to wage stabilization as part of the seven-point program. But this does not mean wage freezes, nor does it mean that labor alone must sacrifice, while executives' salaries and corporation profits soar and no adequate taxation is applied to them. The CIO executives therefore again stressed labor's demand for equality of sacrifice.

They also expressed labor's anxiety over the failure to adopt any effective measures against inflation, through real price control, universal democratic rationing and progressive taxation.

The CIO executives issued a special statement on the tax bill, which as it stands is one of the worst wage-cutting, soak-the-poor and spare-the-rich measures that could be devised. They pointed out that the Senate committee's refusal to report an adequate and just tax bill threatens not merely the living standards of the men and women engaged in war production, but also the entire foundation of the President's seven-point program.—The CIO News.

WORKERS "OVER TOP" IN WAR BOND BUYING

More than 18,000,000 Are Now Participating in Payroll Savings Plans

Workers are "going over the top" in war savings bonds purchases, Robert W. Coyne, national field director of the Treasury's war savings staff, revealed this week.

He announced that over 18,000,000 workers now participate in payroll savings plans for bond purchases, compared with 700,000 last December, and that the number is growing so swiftly that the Treasury expects to surpass its goal of 12 billion dollars in bond sales this year.

Coyne also denounced rumors that workers are "rushing in droves" to redeem their bonds. He called these rumors "a gross insult to the loyalty and common sense of American citizens" and declared that in July redemptions were only one-quarter of 1 per cent of the sales.

DESPITE HENDERSON

Wholesale prices during the week ended August 15 reached the highest level since October, 1926, the Department of Labor reported.

Economic Doctrines

Made to Order

History Is Repeated, As Americans Are Told That Wages And Farm Prices Are an Invitation to Inflation

At the beginning of the last century, the "industrial revolution" was transforming England into the "workshop of the world," agriculture was being suppressed and workers were being crowded into the cities and brutally exploited.

In his interesting little volume, "The Development of the Labor Movement in Great Britain, France and Germany," recently issued by the press of the University of North Carolina, W. A. McConaghay says that when "an outraged public conscience" protested, economists like Adam Smith came forward with their theory of laissez faire and argued that "there was a hitherto unsuspected harmony between the unbridled pursuit of self-interest and the common good, and that any meddling by the state in economic matters was wholly unwarranted."

In order "to pillow completely the public conscience," Thomas Malthus, a minister of the gospel, advanced the doctrine that according to "natural law," population was outstripping the means of production and that war, famine and pestilence were God's way of avoiding a situation which might compel human beings to become cannibals.

These economic theories were eagerly accepted by the ruling class and used in Parliament and elsewhere to show that labor unions should be outlawed and that anyone advocating collective bargaining between the workers and their employers should be imprisoned or exiled from the country.

Of course, no one defends the preposterous "principles" of laissez faire today, but there are plenty of economists who are championing doctrines which are equally unsound and dangerous to the public welfare.

For example, there is the much-publicized argument that unless we "freeze" wages and farm prices and then tax workers and farmers to the point where their buying power is reduced to a mere subsistence level, the ship of state will be wrecked on the rocks of inflation.

That doctrine is just as wild as any proposal put forward by the economists who defended the greedy rich in England more than a century ago.

Today in this country, while our boys are fighting a world war, interests which are equally unscrupulous, equally avaricious, are attempting to frighten the President and the Congress with the scarecrow of inflation.

They hope to escape their fair share of the burdens of this war and to make it impossible for the workers and the farmers to accumulate any reserve for the days of depression which will almost certainly follow the war.

If they are successful, when the conflict is over they will be literally sitting on top of the world, but the masses of the people will be reduced to a state of economic penury.

And that unfortunate result will be largely due to the "cockeyed" theories advanced by so-called "economists" who, like the theorists described by Mr. McConaghay, can always find a doctrine to "pillow the conscience," while their employers rifle the pockets of their fellow-men.—Labor, Washington.

At the same time, the CIO renewed its demand for a united world labor movement to win the war, welding together the CIO, AFL and Railroad Brotherhoods, with the trade unions of all the United Nations, including the Latin American nations.

The news from England is that the Soviet trade unions have also notified the British Trade Union Congress of their rejection of the private and exclusive agreement between the TUC and the AFL.

As a result, the general council of the TUC, in its report to the recent British trade union convention, indicates its desire for wider international labor unity; and many powerful British unions are pressing for war unity between the trade unions of all the United Nations.

Let's hope such real unity will soon be forthcoming.—Union News Service, CIO.

CHICAGO'S CRIME PROBLEM

Chicago's wartime crime situation is much worse than a cursory examination of the Federal Bureau of Investigation report for the six months of 1942 indicates.

It is not so startling that we rank first in robberies and burglaries among cities over 100,000. Chicago usually leads in those categories but reduced its robberies from 7,231 in 1936 to 5,313 in 1941; and burglaries from 21,390 to 10,514.

What is startling is the fact that Chicago's rates of increase in most important categories of crime were far out of proportion to those for the nation as a whole.

By comparison with the first six months of 1941, burglaries this year decreased 4.3 per cent throughout the nation. In Chicago they increased 18.9 per cent. Whereas aggravated assaults increased 4.7 per cent in the nation, they increased 9.4 per cent here. Robberies increased 5.2 per cent in the nation; in Chicago they increased 26.1 per cent. Only murders decreased in Chicago. While nationally they increased 9.4 per cent, they declined 9.1 per cent in Chicago.